

RAAP België - Rapport 643

**MIMA-project Albert-I-laan
Veurne**

**Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2021A28**

R A A P

Eke
2021

Colofon

Opdrachtgever: PepsiCo Veurne
Albert-I-laan 33
8630 Veurne

Titel: MIMA-project Albert-I-laan
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen - 2021A28

Status: Definitief

Datum: 11 februari 2021

Auteur: B. Vermeulen

Projectbegeleiding: N. Baeyens

Projectcode: 2021A28

Raaproject: VEAL02

Erkend archeoloog (type 1): RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Begoniastraat 13
9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BV, 2021.

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies – geen vervolg

1.1 Samenvatting van het vooronderzoek

In opdracht van PepsiCo Veurne heeft RAAP België een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in functie van een stedenbouwkundige aanvraag voor de bouw van een nieuw kantoorgebouw en parkeergebouw op een industriesite aan de Albert-I-laan te Veurne. Het doel van dit onderzoek was om na te gaan of er een kans is op de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten, en of er maatregelen genomen dienen te worden in functie van eventueel verder onderzoek van archeologische gegevens.

Het onderzoeksterrein situeert zich binnen het industriegebied aan de westelijke grens van de stedelijke agglomeratie van Veurne, meer specifiek aan de Vooruitgangsstraat en Albert-I-laan. Landschappelijk gezien bevindt het terrein zich binnen de zogenaamde Oudland-polders. Het landschap in deze omgeving bestaat uit kreekruggen, poelgronden, uitgeveende gronden en antropogene bodems. Het plangebied zelf is gelegen op een kreekruggencomplex, meer specifiek een o.A5-bodem. Het betreft oude mariene getijdengeulen die de oorspronkelijke polderbodem plaatselijk uitgeërodeerd hebben en nadien stelselmatig dichtslibden met fluviatiele zand- en klei-afzettingen, zogenaamde geulafzettingen. Door reliëfinversie (inklinken van het omliggend veen) kwamen deze ruggen na verloop van tijd hoger te liggen in het landschap, waardoor een netwerk van kronkelende, hoger gelegen ruggetjes in het uiterst vlakke polderreliëf zichtbaar werd. Voor het specifiek plangebied, gelegen binnen industriegebied, dient vermeld te worden dat ook kunstmatige ophoging en nivellering mogelijks uitgevoerd geweest is ter voorbereiding van de terreinen in de jaren '70, zeker met oog op de gegevens van het digitaal terreinmodel en de beschikbare boordata voor flankerende terreinen. Ook aan de spoorwegberm werden antropogene ophogingen uitgevoerd. Flankerend aan het kreekruggencomplex waar het plangebied zich op situeert, liggen poelgronden, waar de bodemsequentie zoals aangegeven in het quartair profieltype 3c wel grotendeels intact bewaard bleef, en dus niet weggeërodeerd werd. Hierbij gaat het om holocene getijdenafzettingen (polderklei), veen, pleistocene eolisch afzettingen en helemaal onderaan pleistoceen fluviatiel materiaal. Onder de pleistocene fluviatiele afzettingen situeert zich het Tertiair substraat: de zogenaamde 'klei van Aalbeke'.

De aan- of afwezigheid van dergelijke verschillende bodemniveaus brengt een wisselend archeologisch verwachtingspatroon mee. Voor het plangebied, gelegen op kreekruggen, wordt aangenomen dat er voornamelijk een gunstige verwachting kan heersen op middeleeuws en jongere archeologisch erfgoed en dat de oudere, onderliggende bodemniveaus (en dus ook oudere archeologische relicten) reeds (grotendeels) weggeërodeerd zullen zijn. Dat geven ook flankerende DOV-boringen aan. Voor de omringende poelgronden, buiten het plangebied, is dit niet het geval. Daar kunnen bovenaan of binnen het onderliggend veenniveau en/of pleistoceen eolisch zand oudere archeologische sites voorkomen. Het aantal CAI-vindplaatsen in de rurale omgeving rondom Veurne is vooralsnog beperkt. De meeste sites bevinden zich binnen de stadsmuren. In de poldergebieden betreft het voornamelijk sites met relicten van specifieke activiteiten zoals veenontginning, kleiontginning, moertering, sporen van artisanale activiteiten of van inpoldering en landbouwontginning. Bewoningssites komen in schaarse mate ook voor, zeker voor wat betreft de oudere landbouwperiodes. Vanaf de 18de eeuw zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een boerenerf binnen het onderzoeksgebied. Echter, er

dient rekening gehouden te worden met de recente gebruiks- en verstoringshistoriek van het plangebied. De aanleg van de industriesite in de jaren '70 zal grote verstoringen op bodem en potentiële archeologie veroorzaakt hebben. Nagenoeg het volledige plangebied is verhard of bebouwd, met bodemverstoringen tot op variërende diepte.

Na het maken van een uitgebreide impactanalyse, op basis van het archeologisch verwachtingsmodel en de dimensies van de geplande werkzaamheden, kan geconcludeerd worden dat de trefkans op archeologisch erfgoed in dit dossier te beperkt is om verder onderzoek te legitimeren. Archeologisch erfgoed wordt bodemkundig gezien slechts binnen één niveau verwacht, en de verstoringsgraad van dit niveau, veroorzaakt door de huidige industriesite, kan als hoog aangenomen worden. Afdedekte, diepere bodemniveaus met ouder daterend archeologisch erfgoed zijn niet aanwezig. Ten tweede zullen de meeste graafwerken in het kader van het MIMA-project zich uitsluitend binnen reeds verstoorde bodemzones aftekenen. De aanleg van de nieuwe parking, groenzone en de twee gebouwen zullen grotendeels binnen het gabarit van de huidige bebouwing en verharding (zowel verticaal als horizontaal) ingepland worden. De enkele bodemingrepen die mogelijks natuurlijke bodem zullen bereiken zijn samen te beperkt in oppervlakte om archeologisch en wetenschappelijk representatief te kunnen zijn. Een deel daarvan (nl. de paalfunderingen) zijn tevens niet archeologisch te begeleiden. De trefkans en het wetenschappelijk potentieel is als gevolg te beperkt om verdere maatregelen te kunnen legitimeren. Bij verder advies zouden de onderzoeksinspanningen en –kosten niet in verhouding staan met de beoogde wetenschappelijke resultaten. Omwille hiervan worden er geen verdere archeologische maatregelen geadviseerd.

1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestond uitsluitend uit een bureauonderzoek (2021A28). Tijdens het bureauonderzoek werden de noodzakelijke landschappelijke, archeologische, bodemkundige en historische data geraadpleegd. Op basis van deze gegevens kon een gefundeerde uitspraak gedaan worden over de potentiële aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed in de ondergrond van het terrein en de impact die de geplande werkzaamheden in het kader van deze vergunningsaanvraag erop zullen hebben. Er werd een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld en de afweging van de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd. Na uitvoering van het bureauonderzoek kon het archeologisch vooronderzoek als voltooid beschouwd worden.

1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het plangebied zich situeert ter hoogte van een kreekruigencomplex in de Oudland-polders rondom Veurne. Voor deze specifiek bodemkundige context (bodemtype o.A5) heerst vanuit archeologisch perspectief voornamelijk een verwachting op middeleeuwse en jongere archeologische relicten, aangezien oudere bodemniveaus naar alle waarschijnlijkheid in deze omgeving weggeërodeerd zijn. Dat geven ook boorgegevens van DOV uit de directe buurt van het plangebied aan. Op de kreekruigen kan archeologisch erfgoed aanwezig zijn dat dateert vanaf de vroege middeleeuwen. Het kan zich manifesteren onder de vorm van grondsporen, structuren of vondsten(-concentraties). Stratigrafisch gezien kunnen er sporen voorkomen direct onder teelaarde, bovenaan de geulsedimenten. Historisch kaartmateriaal heeft aangetoond dat er in

de 2de helft van de 18de eeuw (en mogelijk vroeger) een boerenerf aanwezig was ter hoogte van het centrum van het plangebied. Deze site bleef tot aan de wereldoorlogen aanwezig. Na de oorlogen werd een nieuwe hoeve opgetrokken, die tot in de jaren '70 actief was, bij de start van de industriële ontwikkeling van de volledige zone. Naar het einde van de jaren '70 is de industriële site van PepsiCo gevestigd binnen het plangebied. Quasi het volledige plangebied is ingenomen, zij het door verharding of door bebouwing (silo's, loodsen, magazijnen). Slechts een paar zones, voornamelijk aan de grenzen, blijven groene stroken. De aanleg van de industriële site zal een grote impact gehad hebben op de voormalige rurale polderbodem en potentiële archeologie die erin vervat kan gezeten hebben. Vanop het digitaal terreinmodel kan tevens opgemerkt worden dat de zone van het plangebied mogelijk kunstmatig genivelleerd (en mogelijk opgehoogd) werd.

Afgaande op de geraadpleegde bodemkundige gegevens worden intact bewaarde niveaus waarop relictten uit de steentijd, metaaltijden en Romeinse periode voor kunnen komen, niet (meer) verwacht in de ondergrond van het huidige plangebied. De originele polderbodem werd op deze locatie, met aanwezigheid van dergelijke oude en afgedekte bodemniveaus, naar alle waarschijnlijkheid onder mariene invloed geërodeerd, waardoor er uitsluitend nog geulsedimenten zullen voorkomen. Dit werd bevestigd door naburige DOV boringen. Indien er nog een afgedekt Pleistoceen niveau aanwezig zou zijn, zal dit niveau sterk afgetopt zijn en op grote diepte liggen, waardoor het quasi niet door de geplande werkzaamheden bereikt zal worden. Het archeologisch potentieel van een dergelijk geërodeerd (lees: afgetopt) niveau is tevens ook beperkt.

Zoals aangegeven, kunnen er bodemkundig gezien relictten daterend vanaf de middeleeuwen voorkomen in het bodemarchief, aangezien deze gevormd zullen zijn binnen de geulsedimenten, na vorming van de kreekrug. Sporen en relictten kunnen aanwezig zijn direct onder de teelaarde / het maaiveld. Vanaf de 18de eeuw zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een boerenerf binnen het onderzoeksgebied. Echter, er dient rekening gehouden te worden met de recente gebruiks- en verstoringshistoriek van het plangebied. De aanleg van de industriële site in de jaren '70 zal grote verstoringen op bodem en potentiële archeologie veroorzaken hebben. Quasi het volledige plangebied is verhard of bebouwd, met bodemimpact tot op variërende diepte. Het archeologisch potentieel binnen de geulafzettingen van de kreekrug situeert zich voornamelijk in de bovenste meter(s) van deze eenheid, een zone die reeds sterk verstoord werd door de huidige industriële site. De verwachtingskans op gaaf bewaarde relictten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd werd daarom op plausibel maar laag ingesteld. Voor de nieuwste tijd beschikken we over voldoende visuele bronnen om de verwachting definitief op laag in te stellen.

1.4 Impactbepaling

Met betrekking tot de impactbepaling kunnen er drie belangrijke conclusies getrokken worden:

1. De ondergrond van het plangebied wordt gekarteerd als voornamelijk kreekruggengebied, met een paar uitsteekende zones, waardoor de kans op aantreffen van intact bewaarde en afgedekte bodemniveaus met voorkomen van potentiële oudere archeologische sporen (steentijd tot Romeinse periode) sterk gereduceerd wordt. Deze niveaus werden namelijk tot op grote diepte weggeërodeerd door geulactiviteiten. Een nabij gelegen DOV boring, tevens uitgezet in een o.A5-bodem, geeft dit duidelijk stratigrafisch aan.

2. De topografie van het plangebied vertoont een sterk kunstmatig karakter. De hogere ligging van het plangebied kan verklaard worden door enerzijds natuurlijke processen (reliëfinversie van de aanwezige kreekrug of –ruggen) of anderzijds door antropogene processen (ophoging en nivellering van de industriezone in de jaren '70 en aanleg van de industriesite van PepsiCo). Ook een combinatie van beide is mogelijk. In elk geval is het duidelijk dat de ondergrond reeds sterk onderhevig geweest is aan antropogene impact, die een destructieve invloed gehad zullen hebben op potentieel archeologisch erfgoed. Ter hoogte van de aanwezige kreekrug zouden vanuit landschappelijk-bodemkundig aspect voornamelijk relictten verwacht kunnen worden daterend vanaf de vroege middeleeuwen. Deze kunnen direct onder de ploeglaag voorkomen, in geulafzettingen (oa. fluviatiel zand), dat plaatselijk en in beperkte mate afgedekt kan zijn door polderklei. Omwille van deze geringe diepteligging en de uitgebreide verstoringshistoriek van het plangebied kan aangenomen worden dat een groot deel van het potentieel aanwezig archeologisch erfgoed op heden reeds vernietigd zal zijn. Het archeologisch potentieel van dit onderzoeksterrein, met haar specifieke bodemkundige context en uitgebreide verstoringshistoriek, is dus zeer beperkt.
3. De dimensies van de geplande werkzaamheden zijn beperkt, zowel in omvang als in diepte. Het gabarit van de bestaande verhardingen en bebouwing wordt grotendeels gevolgd. Het merendeel van de grondwerken wordt uitgevoerd binnen reeds verstoorte diepteniveaus in de bodem. Slechts drie specifieke werkzaamheden (aanleg van de wadi en liftput, aanleg paalfundering langs de wanden van de twee nieuwe gebouwen) zullen dieper in de bodem reiken, en mogelijks tot in natuurlijke, ongeroerde bodem. De onderzoekbare oppervlaktes daarbij zijn te beperkt om wetenschappelijk relevant te kunnen zijn. Bovendien zullen de lokale diepe uitgravingen uitsluitend plaatsvinden in geulsedimenten, waarvoor het archeologisch potentieel zich (zoals reeds aangegeven) voornamelijk bovenaan de bodemkundige eenheid situeert. Hiermee wordt bedoeld dat grondsporen uit de middeleeuwen, zij het bewoningssporen of sporen van specifieke activiteiten, zich voornamelijk zullen aftekenen in de bovenste meter van de aanwezige geulsedimenten, een zone die reeds grotendeels verstoord werd door de aanleg van de huidige infrastructuur, over quasi het volledige terrein. In oppervlakte worden er geen van verstoring gevrijwaarde zones aangesneden door de nieuw geplande werken. In diepte zullen enkel de diepst geplande bodemingrepen de natuurlijke bodem kunnen bereiken, echter het archeologisch potentieel in geulsedimenten is op die diepte beperkt.

1.5 Waardering van de archeologische site

De afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen de dimensies van geplande bodemingrepen kon op basis van het bureauonderzoek niet definitief bepaald worden. De meerderheid van de geplande werken zijn oppervlakkig en zullen uitgevoerd worden binnen reeds verstoorde en archeologisch irrelevante bodemniveaus. Voor slechts een paar elementen, zoals de liftschacht, zal dieper gegraven worden, mogelijks tot in het natuurlijk bodemarchief. Het is plausibel dat hierbij een archeologisch relevant niveau bereikt wordt. Echter, het totaaloppervlak van de diepe bodemingrepen waarbij dit het geval kan zijn, is ruimtelijk gezien te beperkt om wetenschappelijk waardevolle informatie te kunnen opleveren en aldus verder archeologisch vooronderzoek te kunnen verantwoorden. Een deel van de diepe graafwerken (nl. de paalfunderingen) zijn tevens niet archeologisch te begeleiden. De trefkans en het wetenschappelijk potentieel is als gevolg te beperkt om verdere maatregelen te kunnen legitimeren. Bij verder advies zouden de onderzoeksinspanningen en –kosten niet in verhouding staan met de beoogde wetenschappelijke resultaten. Omwille hiervan wordt er **geen verder archeologisch onderzoek** geadviseerd.

2 Programma van maatregelen

Niet van toepassing.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.